

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

Learning Management on Sex Education By Using Love Model for Comprehensive Humanization Based Upon Contemplative Education

ชื่อนักวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

2555

ประเภทของงานวิจัย

หลักสูตรและการเรียนรู้

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่เรียนรายวิชาเพศศึกษาของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคปลายปีการศึกษา 2554 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 40 คนและกลุ่มเปรียบเทียบ 40 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา แบบประเมินความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจในกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และ One Way MANOVA ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าหลังเรียนกลุ่มทดลองมีพัฒนาการดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบในด้านความดี ความจริง และความรู้ (ความรู้ในเนื้อหา ทศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือควรมีการทำวิจัยเพื่อผลักดันนโยบายให้จัดการเรียนรู้โดยใช้ “รูปแบบความรัก” ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในรายวิชาต่างๆ ทุกรายวิชา และครอบคลุมทุกระดับชั้นเพื่อเน้นให้ผู้เรียนเกิด “การรู้จักตนเองที่สมบูรณ์นำไปสู่การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทำให้สังคมเป็นสุข”

คำสำคัญ

Sex Education , Love Model , Comprehensive Humanization , Contemplative Education

ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559⁽¹⁾ ได้กำหนดให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” อย่างไรก็ตาม การที่คนจะกลายเป็นศูนย์กลางการพัฒนาได้นั้น ย่อมต้องได้รับการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง ให้เป็นคน “ดี เก่ง มีสุข” ตามเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา⁽²⁾ จากนั้นจึงนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้สร้างสรรค์เพื่อตนเองและสังคมต่อไป

ในด้านการศึกษานั้นก็เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพโดยมีเป้าหมายที่จะสร้างบุคคลให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545⁽³⁾ มาตรา 22 ที่ระบุว่า “หลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ...” โดยคำนึงถึงความสนใจ ความถนัด วิถีชีวิต ความเท่าเทียม ความเสมอภาค และการพัฒนาทักษะการคิดให้สามารถบูรณาการเชื่อมโยงวิถีชีวิตผ่านการปฏิบัติจริง วัดและประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จากหลักคำสอนของศาสนาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนนั้น โดยทั่วไปทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี⁽⁴⁾ ดังเช่น หลักทางพระพุทธศาสนามี 3 ประการ คือ 1) ละเว้นความชั่ว 2) ทำความดี และ 3) ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ส่วนหลักของศาสนาคริสต์เน้นที่บัญญัติแห่งความรัก ให้รักผู้อื่นเท่ากับรักตนเอง และละเว้นการปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ดีอันจะทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน สำหรับหลักของศาสนาอิสลามประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 หมวด ได้แก่ 1) หลักการศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว 2) หลักการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุขในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และ 3) หลักจริยธรรมเพื่อการครองตนอย่างมีเกียรติ ซึ่งมีทั้งความดีที่พึงปฏิบัติ และความชั่วที่พึงละเว้น ทั้งนี้เมื่อบุคคลมีความดีเป็นพื้นฐานแล้ว จะทำให้สังคมสงบสุข และเกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มที่

ส่วนในแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เน้นการพัฒนาจากด้านในเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสรรพสิ่ง เกิดความรัก ความเมตตา⁽⁵⁾ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจด้านในของตนเอง เข้าถึงความจริง เกิดความสุข ปัญญา และความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง⁽⁶⁾ อาจกล่าวได้ว่า การใช้จิตตปัญญาศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ รู้จักตัวเองมากขึ้น มีสติใคร่ครวญ ยอมรับความจริง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีการพัฒนาจิตใจและปัญญา ช่วยสร้างบุคคลให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะหรือองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความดี อันประกอบด้วย การประพฤติชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม รักชาติ และมีความรักความเมตตา ความจริง อันหมายถึง การเข้าใจหรือรู้เท่าทันและยอมรับความจริงของธรรมชาติ กฎแห่งธรรมชาติ เห็นคุณค่าของชีวิต ความรู้ซึ่งก็คือ การมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องนำไปสู่การพัฒนาปัญญา มีความสงบและมีสมาธิ⁽⁷⁻¹⁷⁾

ดังนั้นในการที่จะพัฒนาคนในด้านความดี ความจริงและความรู้ อันจะส่งผลให้บุคคลมีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ย่อมต้องอาศัยแนวคิดหลักคำสอนของศาสนา และแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเป็นสำคัญ การสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จึงเป็นการพัฒนาคนให้มีความรู้ มีคุณธรรมและความรู้ ในอันที่จะพัฒนาประเทศชาติ ทั้งนี้การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นฐานรากในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545⁽³⁾ ก็ยังได้ระบุถึงการจัดการศึกษาที่ยึดหลัก “ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” ด้วย

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จึงควรเป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การเรียนรู้จากการสังเกต การสัมผัส การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัว มีความสามารถในการคิด ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการแก้ปัญหา อันจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลายรูปแบบ อาทิ การจัดการเรียนการสอนแบบโดยการสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ และรูปแบบการสอนทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์⁽¹⁸⁾ การเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าความเป็นมนุษย์⁽¹¹⁾ รูปแบบการสอนโมเดลชิปปา (CIPPA Model)⁽¹⁹⁾

ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ “รูปแบบความรัก” (Love Model) ก็เป็นการจัดการเรียนรู้แบบหนึ่ง ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และแนวคิดด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยแนวคิดจิตตปัญญาศึกษานั้นเป็นแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้บุคคลรู้จักตัวเอง รู้จักความดี เข้าใจธรรมชาติ มีสติ รอบคอบ รู้จักใคร่ครวญ เพื่อการพัฒนาจิตใจและปัญญา ส่วนแนวคิดหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวคิดที่มุ่งสอนให้คนทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ โดยการรักษาศีล การทำสมาธิ เพื่อให้เกิดปัญญา หรือหลักไตรสิกขานั้นเอง สำหรับแนวคิดด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้น เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสภาวะของบุคคลที่มีความเข้าใจตนเอง มีสติและปัญญาในการใคร่ครวญสรรพสิ่งทั้งหลาย และมีความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิต ซึ่งประกอบด้วย การทำความดี การรู้จักความจริงของชีวิต และการมีความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์และตกลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบความรักจากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้มรณศึกษาตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” ⁽²⁰⁾ ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์สูงกว่าก่อนเรียน และมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

รูปแบบ “ความรัก” (Love Model) นั้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเรียนรู้ (Learning) เป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน เรียนรู้ที่จะรักตนเองและผู้อื่น รวมทั้งเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา ขั้นเปิดใจ (Openness) เป็นแนวคิดที่ให้ผู้รักตนเอง รู้จักผู้อื่น และยอมรับความจริงของชีวิตในเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ขั้นเห็นคุณค่า (Value) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น คุณค่าของชีวิต คุณค่าของความรู้ และคุณค่าของการมีสุขภาพดี และขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้เห็นคุณงามความดี ความจริง ความรู้ และความสุข ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ตระหนักรู้ในตนเอง มีความรักความเมตตาต่อบุคคลและสรรพสิ่งรอบข้าง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจและปัญญา รวมทั้งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แก่ผู้เรียนในด้านความดี ความจริง และความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” (Love Model) จึงสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ได้ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เกี่ยวกับชีวิต เช่น สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา มรณศึกษา เพศศึกษา เป็นต้น ซึ่งจะช่วยสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้เพศศึกษาก็เป็นวิชาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิต อันประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องความหมายของเพศ อวัยวะเพศชายและเพศหญิง ธรรมชาติของการเกิด พัฒนาการทางเพศ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การเลือกคู่ครอง และการแต่งงาน การคุมกำเนิด ความเชื่อเกี่ยวกับเพศ ความผิดปกติทางเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปัญหาเรื่องเพศ ความหมายและความสำคัญของเพศศึกษา การสอนเพศศึกษา และบทบาทของโรงเรียน บ้าน และชุมชนที่มีต่อเพศศึกษา

จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางเพศของเด็กและเยาวชนในรอบปี พ.ศ. 2551-2552 ⁽²¹⁾ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษายอมรับว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วเฉลี่ยร้อยละ 37 ยอมรับการอยู่ก่อนแต่งร้อยละ 50 และยังพบว่าวัยรุ่นหญิงอายุต่ำกว่า 19 ปี ทำคลอดเฉลี่ยวันละ 190 ราย ส่วนสถานการณ์วัยรุ่น ⁽²²⁾ อายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 5 ล้านคน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ถึง 1.25 ล้านคน มีอัตราการตั้งครรภ์อยู่ที่ 2.5 แสนคนต่อปี โดยครึ่งหนึ่งเลือกที่จะทำแท้ง และมีอัตราการคลอดบุตรเฉลี่ยวันละ 360 คน นอกจากนี้ ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นหญิง ⁽²³⁾ ก็พบว่า กลุ่มมารดาที่มีความเข้าใจไม่ถูกต้องเรื่องคุมกำเนิดถึงร้อยละ 74.4 และมีความรู้สึว่าการพูดคุยเรื่องเพศกับบุตรสาวเป็นเรื่องน่าอายไม่ควรเปิดเผยร้อยละ 46.4 ขณะที่ผลการศึกษากลุ่มบุตรสาวอายุระหว่าง 15-20 ปี พบว่ามีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเฉลี่ยที่ 15.8 ปี และต่ำที่สุด 13 ปี ส่วนใหญ่ไม่มีความจริงใจในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก โดยมีการคุมกำเนิดร้อยละ 61.4

สถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศดังกล่าว ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการจากระบบการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีการจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบ แต่ก็ยังคงเกิดปัญหาในเรื่องเพศเหล่านี้อยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนมีความรู้ แต่ขาดทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ตระหนักรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ไขปัญหา การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก”

รัก” เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จึงคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้จักความดี ความเข้าใจธรรมชาติ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและสังคม เข้าใจความจริงของชีวิต มีสติรอบคอบ รู้จักใคร่ครวญ คิดไตร่ตรอง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น คิดเป็น ตัดสินใจได้ มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันโดยไม่หวั่นไหวตามกระแสและการเปลี่ยนแปลง และมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งนอกจากจะส่งผลต่อการพัฒนาจิตใจและปัญญา ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลแล้ว ยังจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศของเด็กและเยาวชนได้ อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีทรัพยากรมนุษย์ที่เพียบพร้อมด้วย คุณธรรม ความรัก และความรู้ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา (ความดี ความจริง และความรู้)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตปริญญาบัณฑิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 2723256 เพศศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคปลายปีการศึกษา 2554 จำนวน 80 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) แยกเป็นกลุ่มทดลอง 40 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในกลุ่มทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก”

ชุดที่ 2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านความดีในการปฏิบัติตนเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้านความจริงของชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษา และด้านความรู้ (ความรู้ในเนื้อหาเพศศึกษา ทักษะคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาและการปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับเพศ) และแบบประเมินความพึงพอใจในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบความรักซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หลักธรรมทางศาสนา จิตตปัญญาศึกษาและเพศศึกษา

2) ใช้แนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัยที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาจิตใจและปัญญาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยอาศัยหลักพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความดี (การรักษาศีล การมีความรัก ความเมตตา) ด้านความจริง (ความจริงของชีวิต ธรรมชาติของชีวิต ความจริงที่พึงปฏิบัติได้ การยอมรับความจริง และการรู้จักตนเองและผู้อื่น) และด้านความรู้ (การมีความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศ) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ “ความรัก” (LOVE Model)

3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 แผน แบบประเมินความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้านความดี ความจริง ความรู้ (ความรู้ในเนื้อหา ทักษะคิด และการปฏิบัติในเรื่องเพศศึกษา) และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบความรัก

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” แบบประเมินความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบความรักที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วปรับปรุงแผนการจัดการรู้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนการนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพศศึกษา

5) ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินโดยให้ผู้เรียนในรายวิชาอื่นทำแบบประเมิน แล้วหาค่าความเที่ยงของแบบประเมินความดีในการปฏิบัติตนเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แบบประเมินความจริงของชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเพศศึกษา แบบประเมินทัศนคติและแบบประเมินการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา ด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์ของ Cronbach ส่วนแบบประเมินความรู้ในเนื้อหาเพศศึกษาใช้วิธีของKuder-Richardson⁽²⁴⁾ ได้ค่าความเที่ยงดังนี้ แบบประเมินความดีฯ เท่ากับ 0.72 แบบประเมินความจริงฯ เท่ากับ 0.73 แบบประเมินความรู้ฯ เท่ากับ 0.76 แบบประเมินทัศนคติฯ เท่ากับ 0.70 และแบบประเมินการปฏิบัติฯ เท่ากับ 0.81

3. การรวบรวมข้อมูลและการทดลอง

ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้รายวิชา 2723256 เพศศึกษาทั้งสองกลุ่มด้วยตนเอง โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” จำนวน 16 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 32 ชั่วโมง ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ “รูปแบบความรักหรือ LOVE MODEL” มี 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 “ขั้นเรียนรู้” (Learning) ใช้กิจกรรมการตั้งคำถาม การตอบคำถาม การทำสมาธิ การสวดมนต์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการอภิปราย การแสดงความรู้สึก ชั้นที่ 2 “ขั้นเปิดใจ” (Openness) ใช้กิจกรรมการระบายความรู้สึก การเล่าประสบการณ์ การแสดงความคิดเห็น การจัดสุนทรียสนทนา และการแสดงความรู้สึก ชั้นที่ 3 “ขั้นเห็นคุณค่า”(Value) ใช้กิจกรรม การเขียนบันทึก (Journal Writing) การให้น้ำหนักคะแนน การทำสมาธิ การสวดมนต์ และการแสดงบทบาทสมมติ และชั้นที่ 4 “ขั้นเห็นคุณงามความดี” (Excellence) ใช้กิจกรรมการแสดงความรักโดยใช้คำพูด การเขียนข้อความ การวาดภาพ การเขียนคำขวัญ การทำบัตร (Card) แสดงความรัก การจัดกิจกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การแผ่เมตตา การทำสมาธิ การสวดมนต์ การแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับคุณงามความดีของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการเขียนบันทึก (Journal Writing) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบปกติ จำนวน 16 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 32 ชั่วโมง โดยใช้กิจกรรมจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย แบ่งกลุ่มอภิปราย ศึกษาข่าวและกรณีศึกษา และการทำใบงาน สำหรับเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษานั้นใช้หัวข้อเดียวกันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบประเมิน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และ One Way MANOVA ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ และผลการสะท้อนการเรียนรู้ตามความคิดและอารมณ์ของผู้เรียนในรูปของความสำเร็จ

ผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า

- 1.1) หลังเรียน กลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่าก่อนเรียนในด้านความดี ความจริง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนสูงกว่าหลังเรียนในทุกด้าน
- 1.2) หลังเรียน กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ และเมื่อมาวิเคราะห์ด้วย One Way MANOVA พบว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน
- 1.3) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยการสังเคราะห์ ดีความและประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และผลการสะท้อนการเรียนรู้ตามความคิดและอารมณ์ของผู้เรียน ในประเด็น กิจกรรมที่ชอบ การนำไปประยุกต์ใช้ ความดีที่ได้เรียนรู้ ความจริงที่ได้เรียนรู้ และความรู้ที่ได้รับ ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

กิจกรรมที่ผู้เรียนชอบและจำได้ในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบความรัก ได้แก่ การแสดงความรัก การจัดสุนทรียสนทนา การเขียนบันทึก การสวดมนต์ การทำสมาธิ การแผ่เมตตา การแสดงความรู้สึก

ผู้เรียนระบุว่าได้เรียนรู้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับเพศศึกษาสามารถนำไปใช้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ และกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ก็สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เช่นกัน

ผู้เรียนระบุถึงคุณค่าที่ได้เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบความรัก ได้แก่ มีศีลธรรม มีคุณธรรม ปฏิบัติตนต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ให้เกียรติผู้อื่น เห็นคุณค่าของชีวิต เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีสติ รอบคอบ รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดีกับสิ่งที่ไม่ดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความรักและความเมตตา รู้จักการให้ การแบ่งปัน รับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ตลอดจนช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ความจริงที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบความรัก ได้แก่ เข้าใจธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ เข้าใจธรรมชาติในเรื่องเพศและการสืบพันธุ์ ยอมรับความจริงของชีวิต พึงพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่และเป็นอยู่ ภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของชีวิต เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ยอมรับความจริงในเรื่องการรักเพศเดียวกันและพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม

ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบความรัก คือ ความรู้ในเนื้อหาสาระเพศศึกษา ได้แก่ พัฒนาการทางเพศ การเลือกคู่ครอง การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด ความเชื่อที่ผิดในเรื่องเพศ ความผิดปกติทางเพศ พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ทักษะชีวิต และการสอนเพศศึกษา

2. ความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.51$) เมื่อพิจารณารายการกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยเรียงคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ กิจกรรมการแสดงความรัก ($\bar{x} = 3.82$) การจัดสุนทรีสนทนา ($\bar{x} = 3.75$) การเล่าประสบการณ์ ($\bar{x} = 3.59$) การทำสมาธิ ($\bar{x} = 3.55$) การแผ่เมตตา และการแสดงบทบาทสมมติ ($\bar{x} = 3.53$) การแสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 3.52$) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการให้น้ำหนักคะแนน ($\bar{x} = 3.51$) ตามลำดับ ส่วนความพึงพอใจในระดับมาก พบในกิจกรรม การสวดมนต์ ($\bar{x} = 3.49$) การแสดงความรู้สึก ($\bar{x} = 3.45$) การเขียนบันทึก และการอภิปราย ($\bar{x} = 3.42$) การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 3.38$) การตั้งคำถาม ($\bar{x} = 3.35$) การระบายความในใจ ($\bar{x} = 3.33$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาทำให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองมีพัฒนาการดีขึ้นและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบในด้านความดี ความจริง และความรู้ (ความรู้ในเนื้อหา ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้รูปแบบ “ความรัก” อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1.1) ในเชิงนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายสถานศึกษา ให้จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รวมทั้งระดับอนุบาลศึกษา) และระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ “รูปแบบความรัก” เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในรายวิชาต่างๆ ทุกรายวิชา ทั้งนี้เพื่อเน้นให้ผู้เรียนเกิด “คุณธรรมนำความรู้” อันจะนำไปสู่การมีสติและปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)

1.2) ในเชิงปฏิบัติ สถานศึกษาควรดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการโดยจัดให้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ โดยใช้ “รูปแบบความรัก” เพื่อเน้นให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในตนเอง มีสติและปัญญาในการไตร่ตรอง รู้จักคิด มีคุณธรรม เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีชีวิตที่มีความสุข ส่วนในสถาบันการผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ควรจัดให้มีการเรียนการสอนที่ใช้ “รูปแบบความรัก” เป็นพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้ในทุกๆ รายวิชา โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับสุขศึกษา สุขภาพ และชีวิต เพื่อให้เกิด “สังคมคุณธรรมนำความรู้” และ “การมีสุขภาพดี” อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป นอกจากนี้ในการ

จัดการเรียนรู้โดยใช้ “รูปแบบความรัก” ควรมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการเรียนของตนเองและของเพื่อนด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การนำกิจกรรมในรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “ความรัก” ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ การเขียนบันทึก การระบายความในใจ การแผ่เมตตา เป็นต้น

www.thaiedresearch.org